

Blodig markkonflikt med EU:s goda minne

För ett år sedan gjorde FN:s klimatpanel det möjligt för den honduranska palmoljaexportören Dinant Group att sälja utsläppsrätter inom EU. Beslutet kritiserades hårt då företaget var inblandat i en blodig markkonflikt, men ännu har inget gjorts för att lösa konflikten. Hittills har 53 personer dödats.

I Guadalupe Carney, en plantage utanför Tocoa, i Colón, som ockuperas av bonderörelsen MCA har militären en permanent postering.

Vi står i skuggan av de höga afrikanska oljepalmerna som täcker alla plantagens 220 hektar. På en röd lastbil intill har någon skrivit MUCA med stora gröna bokstäver – Movimiento Unificado Campesinos del Aguán (Aguansmåbrukarnas enade rörelse).

–Vi har blivit hotade att bli tvångsflyttade vid månads-skiftet, säger José Miguel Pacheco, talesperson för MUCA på La Lempira-plantagen. Vi kan bara förbereda oss med hjälp av Gud och hoppas att Miguel Facussé inte gör allvar av sina hot, men kommer de flyttar vi på oss fredligt.

Vi var ett par journalister som besökte La Lempira den där dagen i slutet av maj i år, tre år efter att

MUCA ockuperat plantagen. På pappret ägdes marken av en av Honduras rikaste män och tillika ägare till Dinant Group – Miguel Facussé Barjum.

Tvångsflyttas

Hotet var verkligt. Polis och militär planerade en massiv tvångsflyttning av närmare 10 000 personer från fyra plantager i området kring nedre delen av Aguánfloden i delstaten Colón. Men i sista minuten gav den honduranska staten klartecken för ett lån till MUCA på motsvarande närmare 215 miljoner kronor. Detta för att köpa loss de 4 600 hektar som berördes.

José Miguel Pacheco och de andra på La Lempira behövde därför aldrig fly, men flera av dem som

följt konflikten menar att småbrukarna knappast skulle ha gett sig av fredligt om polisen beordrat en avhysning. Lutherska världsförbundet i Honduras, som länge följt konflikten i Bajo Aguán, menar att en tvångsflyttning troligen skulle ha lett till både våld och blodspill.

De småbrukare som ockuperar mark i Bajo Aguán är inte obehäpnade. Sedan 2009 har sammanlagt 53 personer dödats i blodiga konfrontationer mellan småbrukare, okända revolvermän och polis och militär. Majoriteten av dödsfallen tillskrivs revolvermännen, som enligt småbrukarna är Facussés privata säkerhetsvakter. Detta har dock aldrig bevisats. Få av dödsfallen har utretts, istället har rättsväsendet snabbt

avfärdat dem som vardagsbrott – rån, gräl eller svartskedraman som gått snett.

Säkerhetsföretag inblandade

Dominga Ramos Montoya säger sig dock veta att Facussés privata säkerhetsföretag är direkt inblandade i åtminstone ett av morderna. Hennes make Matías Valle Cárdenas, en av MUCA:s ledare, sköts i januari vid sidan av vägen av en man som pekats ut som anställd av det säkerhetsföretag som Facussé anlitar. Källan, som inte vågar tala offentligt, är en kollega till mannen.

–Jag anmälde aldrig mordet till polisen, säger Dominga Ramos Montoya när vi möter henne vid sitt hus i bosättningen La Confianza, inte långt ifrån La Lempira.

Fakta Aguándalen

De omstridda markområdena i Aguándalen delades ursprungligen ut till jordlösa småbrukare under jordreformen på 1970-talet. En militärkupp gjorde att reformen aldrig slutfördes. I början av 1990-talet devalverades valutan Lempira, vilket försatte flera av de kooperativ som ägde markerna i konkurs. Efter påtryckningar från Internationella valutafonden, IMF, införde den dåvarande regeringen också en ny lag som liberaliserade jordbruket och lättade på restriktionerna om vilka som får äga mark. Lagen krockade på flera punkter med lagen om jordreform, som fortfarande gällde. Bland andra Miguel Facussé Barjum och Dinant Group lyckades ändå, genom mutor, köpa loss stora delar av de marker i Aguándalen som omfattades av jordreformen. Affärerna har sedan slutet av 1990-talet bestridits av Honduras jordlösa småbrukare. De menar att den tillhör jordreformen och bör delas ut åt några av landets uppskattningsvis 300 000 jordlösa småbrukare.

José Danilo Pacheco (i mörk tröja) och Melvin Daniel (i röd tröja) skär ner frukter från oljepalmer i La Lempira-plantagen, utanför Tocoa, i Colón. Plantagen ägs på pappret av Miguel Facussé Barjum, men MUCA hävdar att marken tillhör jordreformen och jordlösa bönder. I juni köpte bönderna marken av Facussé.

Varför skulle jag göra det? De gör ju ändå inget.

Att MUCA med hjälp av staten kunde köpa loss 4 600 hektar ockuperade plantager var en framgång, om än en dyr sådan. Bakom köpet stod det statliga honduranska jordbruksinstitutet INA, som står bakom småbrukarnas krav, men som saknar stöd från regeringen.

Småbrukare vann i domstol

Mindre än en månad efter att MUCA köpt sin mark dömde en domstol i Honduras huvudstad Tegucigalpa till en annan småbrukarorganisations fördel i Aguán. Organisationen Aguánsmåbrukarnas verkliga frikännande rörelse (MARCA) kunde då lagligen ta över de 1776 hektar

som de ockuperat från bland andra Facussé. Domstolen ansåg att Facussé köpt marken olagligt då lagen om jordreform tydligt säger att marken bara får säljas inom ramen för jordreformen och inte till andra aktörer.

Domstolsbeslutet överklagades snabbt av en annan domstol och den 18 juli möttes polis och militär av hundratals småbrukare när de skulle tvångsflytta MARCA:s medlemmar. Småbrukarna visade då polisen att domaren som överklagat beslutet var Facussés säkerhetschef. Polisen och militären drog sig tillbaka i väntan på nya order.

Trots sommarens relativa framgångar för småbrukarna har våldet fortsatt. Under juli

och augusti har sju småbrukare skjutits ihjäl på Facussés ockuperade marker. I början av augusti beslutade parlamentet att militären skulle kallas in för att avvärja hela delstaten Colón, där nedre delen av Aguándalen ligger. Lagen om avvärjning omfattar inte privata säkerhetsföretag, varför Facussés vakter undantas. Något som MUCA och MARCA menar spelar Facussé i händerna. Småbrukarna väntar fortfarande på beslut om vad som ska hända med de 7 000 hektar mark som de ännu ockuperar.

Regeringen ovillig att agera

Regeringen har under tre år visat ovilja att agera. De enda konkreta åtgärderna har varit att vid ett par tillfällen kalla in militären för

att patrullera området. Detta har inte minskat våldet.

Även omvärlden har agerat svagt. EU hade lätt kunna skjuta på undertecknandet av sitt frihandelsavtal med Honduras, för att tvinga regeringen att agera kraftigare. Något som även en internationell panel, ledd av en tidigare kommissionär för den Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter, rekommenderade när de sammanträdde i Bajo Aguán i maj i år. Ännu en påverkansmöjlighet skulle vara att stoppa försäljningen av de utsläppsrättigheter som Dinant Group säljer inom unionen. Något som inte heller skett.

Text och foto: Erik Halkjaer
Latinamerikagrupperna